# Metodická informace k aplikaci výjimky z povinnosti evidovat tržby pro prodejní automaty a samoobslužná zařízení

Zákon č. 180/2026 Sb., o evidenci tržeb a o změně některých dalších zákonů („ZoET“), obsahuje oproti předchozí právní úpravě v oblasti evidence tržeb nově definované pojmy prodejní automat a samoobslužné zařízení, které se mohou týkat širokého spektra různých způsobů poskytování služeb a prodeje zboží s automatickým či samoobslužným prvkem. Tato metodická informace má za cíl podrobněji vysvětlit přístup při posuzování typických obchodních modelů pro účely uplatnění případného vynětí z evidence tržeb podle § 13 odst. 2, 3 a 4 ZoET včetně odůvodnění přijatého závěru. Informace rovněž blíže objasní obsah těchto pojmů.

## Znění relevantních ustanovení ZoET

*§ 13*

***Další vynětí z evidence tržeb***

*…*

*(2) Evidovanou tržbou nejsou také tržby z prodeje zboží nebo služeb prostřednictvím prodejního automatu.*

*(3) Prodejním automatem se pro účely tohoto zákona rozumí samoobslužné technické zařízení, které je samostatnou provozovnou podle živnostenského zákona, sloužící k prodeji zboží nebo služeb vyžadující pro dosažení výsledku zapojení zákazníka pouze v míře jednání nezbytného k objednání nebo přijetí zboží nebo služby.*

*(4) Evidovanou tržbou nejsou také tržby z prodeje zboží nebo služeb prostřednictvím samoobslužného zařízení, které se nachází mimo provozovnu, za podmínky, že okolnosti ani při vynaložení přiměřených nákladů neumožňují nebo zásadně ztěžují evidenci tržeb.*

*…*

## Vybrané části důvodové zprávy k § 13 ZoET

Stanoví se výčet tržeb, které jsou z evidence tržeb vyňaty na základě jiných důvodů než těch vymezených § 11 a 12. Důvodem vynětí jsou tedy okolnosti spočívající v samotném uskutečnění tržby, zejména povaha poskytovaných služeb, z nichž jsou tyto tržby získány.

…

Odstavec 2 vyjímá tržby pocházející z prodeje zboží či služeb prostřednictvím „prodejního automatu“. V tomto případě se jedná o provozování specifických obchodních modelů a jde tedy o tzv. „technickou výjimku“. Zajištění evidování takovýchto tržeb nelze u části automatů fungujících „off-line“ z povahy věci zajistit.

Současně není žádoucí vytvářet stimul pro to, aby se prodejní automaty fungující „on-line“ v důsledku vyloučení z této výjimky staly méně atraktivní pouze tím, že u nich bude nutné zajistit infrastrukturu pro evidenci tržeb.

Automatem je třeba rozumět automatické technické zařízení. Slouží-li k prodeji zboží nebo služeb, je automatem prodejním. Automat je specifický typ provozovny ve smyslu živnostenského zákona, přičemž pro účely výjimky jsou relevantní pouze ty automaty, které jsou samostatnou provozovnou (nikoli tedy součástí klasické provozovny). Samotný pojem „automat“ není živnostenským ani jiným zákonem definován a stejně tak nejsou právním předpisem vymezeny jeho technické parametry. Jedná se proto o tzv. neurčitý právní pojem, pod kterým si lze obvykle představit technické zařízení, stroj nebo přístroj, který je upraven tak, aby na nějaký spouštěcí impulz samostatně a spolehlivě vykonával předem určenou činnost, a to bez přímého lidského zákroku či součinnosti. Toto pojetí odpovídá původu slova „automat“, které je odvozeno od řeckého slova automatos a znamená „samohybný“ či „samočinný“.

Podstatou automatu neboli automatického zařízení by měla být samostatná robotická činnost, která na základě zadání zákazníka vykoná či poskytne komplexní službu. Zákazník se po zadání příkazu ke konkrétnímu úkonu na úkonu samotném již dále aktivně nepodílí. To znamená, že na něm neparticipuje např. v podobě vkládání zboží do košíků a následně do tašky, nepodílí se na zajištění vlastní obsluhy, pouze pasivně přijme finální výsledek (výstup).

Z důvodu právní jistoty se pro účely evidence tržeb v odstavci 3 definuje „prodejní automat“. Musí jít o samoobslužné technické zařízení, které je určeno k prodeji zboží nebo služeb a které je samostatnou provozovnou podle živnostenského zákona. Současně musí být naplněna další podmínka – pro dosažení výsledku lze vyžadovat zapojení zákazníka pouze v rozsahu nezbytném k objednání a přijetí zboží nebo služby. Vyšší míra zapojení zákazníka, který se na dosaženém výsledku podílí vlastní prací, tuto definici již nenaplní.

Pod pojem „objednání“ je třeba subsumovat i volbu konkrétního druhu zboží včetně metody jeho výdeje. Pokud tedy zákazník automatu na kávu namísto standardního výdeje do automatizovaně podávaného kelímku zvolí vložením vlastní nádoby variantu „bez kelímku“, je takový úkon stále součástí procesu objednání. Dané zařízení tak naplní vymezení pojmu automat.

„Přijetím“ je nutné rozumět převzetí zboží, anebo konzumaci služby ve formě jejího čerpání, zpřístupnění či využití.

Výjimka z evidence tržeb tedy necílí na zařízení typu samoobslužných pokladen v obchodních řetězcích, čerpacích stanic, mycích linek, prádelen apod. Tento typ provozoven sice zajišťuje zákazníkům služby samoobslužnou formou, tj. bez přítomnosti podnikatele či jeho zaměstnanců ve stylu „obslouž se sám“, avšak navíc je zde prvek vlastní činnosti zákazníka a míra jeho skutečného zapojení. Pokud jde pouze o zmáčknutí tlačítka či zadání příkazu, o vlastní činnost se nejedná a dané zařízení naplní znaky prodejního automatu.

Pokud by technické zařízení, které je sto naplnit materiální znaky vymezující prodejní automat, bylo pouhou součástí provozovny poplatníka a nebylo samostatnou provozovnou evidovanou u živnostenského úřadu, vynětí z evidence tržeb se na něj nevztahuje. To zamezí tomu, aby docházelo k obcházení evidence tržeb prostřednictvím podobných zařízení do prodejních míst (provozoven), kde má k evidenci tržeb standardně docházet. Je-li automat, který je umístěn v rámci provozovny poplatníka, samostatnou provozovnou, vynětí z evidence tržeb se na něj standardně vztahuje.

Vynětí prodejních automatů z evidence tržeb neznamená, že platby uskutečněné prostřednictvím těchto zařízení nepodléhají žádné evidenci. Jsou-li tyto platby uskutečňovány v hotovosti, dopadá na ně obecná úprava § 97 daňového řádu, podle které je daňový subjekt povinen vést průběžnou evidenci těchto plateb. Správce daně jej tedy může vyzvat k tomu, aby tuto záznamní povinnost ohledně jednotlivých automatů doložil.

Odstavec 4 vyjímá tržby z prodeje zboží či služeb prostřednictvím samoobslužného zařízení, které kumulativně splňuje vymezené předpoklady: (i) nachází se mimo provozovnu – tato podmínka z vynětí vylučuje např. samoobslužné pokladny v supermarketech, ale nevylučuje, že samotné zařízení může být provozovnou; (ii) jsou naplněny objektivní okolnosti neumožňující nebo zásadně ztěžující evidenci tržeb ani při vynaložení přiměřených nákladů – toto zbytkové materiální kritérium zajišťuje, aby vynětí bylo přiznáno pouze tam, kde zajištění on-line evidence tržeb je prakticky nedosažitelné, nebo velmi obtížné při zachování charakteru a podstaty poskytovaného obchodního modelu. Toto kritérium musí být posuzováno individuálně s ohledem na proporcionalitu mezi náklady na vybudování infrastruktury pro evidenci tržeb a zajištění jejího bezpečného provozu na straně jedné a výnosy z tržeb (a riziko jejich zatajení), které jsou prostřednictvím takového zařízení získávány, na straně druhé.

Samotným pojmem „samoobslužné zařízení“ je v tomto ohledu zapotřebí rozumět zařízení bez lidské obsluhy (personálu), které umožňuje samoobslužný prodej ve smyslu § 2160 odst. 2 občanského zákoníku. Nemusí jít pouze o zařízení „technické“ využívající sofistikované mechanické či elektronické konstrukce. Definici takového zařízení naplní též např. tzv. „lesní bar“ či podobná občerstvovací stanice fungující na principu důvěry a solidarity.

Prvek samoobslužnosti odlišuje tento způsob prodeje zboží nebo služeb od prodejního automatu vymezeného v odstavci 3.